

ERDÉLYI GAZDA

AZ
ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
VÉDNÖKSÉGE ALATT ÁLLÓ
ERDÉLYI KERESKEDELMI TÁRSASÁG

(Hirdetése: Kolozsvár, Petőfi-utca 7. szám, földszint. Telefon: 158. szám. Levélcím: Erdélyi Kereskedelmi Társaság, Kolozsvár, Petőfi-u. 7. sz. Sürgönycím: Erdélyi Gazda, Kolozsvár.)

Célja: Az erdélyrészi gazdaközönség támogatása minden beszerzési és eladási ügyet alkalmával, evégből:

Elvállal gazdaktól jövő megbízásokat minden mezőgazdasági termény, állat stb. eladására, valamint bármely mezőgazdasági gép, anyag, vagy szükséglet beszerzésére.

Nagy súlyt helyez arra, hogy a gazdaközönséget a legjobb minőségű vetőmagokkal ellássa.

Birtokeladás és vétel, jelzálog, biztosítás és más, birtokosokat érdeklő ügyletekben, tájékozóul, közvetítőül, esetleg megbízottként működik.

Gazdákkal szemben eljárásaiért és ténykedéseiért, munkadíjat fel nem számít.

A társaság gazda-feleinek minden megbízás, vagy ügylet alkalmából a legmagasabb kedvezményeket nyújtja.

Levélbeli, sürgönyi, telefon, vagy személyes tudakozódásra a társaság azonnal díjmentes kimerítő választ és felvilágosítást ad.

Tiszta jövedelméből az Erdélyi Gazdasági Egyletnek és az Erdélyrészi Gazdatiszti Egyesületnek, azok nyugdíjalapjai javára 5-5%-ot ad.

Ezen intézménnyel kapcsolatban fennáll és ugyanott mindenkor megtekinthető az

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
ÁLLANDÓ GAZDASÁGI GÉPKIÁLLITÁSA,
(mintaraktár)

melynek keretében a legelsőrangú hazai szolid gyárak összes készítményei láthatók.

Jármos ökrök és tinók eladására és vételére szóló megbízások azonnal direkt forrásokból, eszközöltetnek
Sertések, juhok stb. eladására szóló megbízások díjmentesen és gyorsan bonyolítottatnak le

Olomzárólt első minőségű erdélyi lóher és lucserna magi
Hanna árpa és Diadal sabb, eredeti, kiváló szép!
Kiadatra minták.
Talajművelő eszközök és vetőgépek! Olajok!
Legmagasabb kedvezmény az árakban!

576

Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság

LEOBERSDORF. BUDAPEST. RATIBOR.

Városi üzlet Budapest, Ferencziek tere 2.

Ajánlja:

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára örléshez, önműködő lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és

egyéb malomgépeit, mint feivonókat, szitákat, szállítócsigákat-, zsákfelvonókat-, detacheurök- és egész malomberendezéseket.

Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

Electromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Bánki rendszerű benzin és petroleum motorokat és locomobilokat.

(969.)

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 nagy díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve

Restitutionsfluid
Kwizda fele
P. P. P.

Cs és szab. mosóvíz lovak részére.
1 üveg ára 2 korona 80 fillér. — 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb munkánál cív-és utóerősítő, ficzarnoknál, inak merevségénél stb., az időmúlásnál kiváló munkára képesíti a lovakat. Csak a lenit védjeggyel valódi. Kapható Austr. — Magyarországon valamennyi gyógyszerüzletben és gyógyszerkereskedésben. Foraktár. Kwizda Ferencz János kerületi gyógyszerész, Kornoburg, Bécs melletti. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító.

932. II.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10.

836

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület

ugyis mint a

Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége

Alakult 1900. erkölcsi támogatásával. Alakult 1900.

Biztosítéki alap:

Kormány hozzájárulásával	400.000— K
Alapítványok	1268.080— K
Tartalékok	111.053'60 K

Összesen 1,779.133'60 K.

Első évi felesleg 90.349— K.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díj arányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeloszlásból ugy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést nyernek.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatvánnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál

az igazgatóság.

DR. WÄGNER ÉS TÄRSÄI

egyesült gyárak, mint betéti társaság.

Budapest, IX. Tinódy-u. 3.

Bécs XVIII.

Ajánlják fölülmulhatatlan

BORSZIVATTYUIKAT,

szabadal. „UNICUM“ phylloxera fecskendőiket

és az összes 1000

PINCZEFELSZERELÉSI CZIKKEKET,

legolcsóbb árak mellett, a legmegbízhatóbb kivitelben.

Első bpesti stanniol és fémkupakgyár

hazánkban új iparág.

Jéggyártó- és hűtőgépek.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Tölgyvetőmakkot

megbízható minőségben szállít

Faragó Béla

gőzüzemre berendezett magpergető gyára

Zala-Egerszegen.

Minden kiállításon kitüntetve, legutóbb Pozsonyban

aranyéremmel és elismerő oklevéllel.

!!Több száz elismerő nyilatkozat!! 991.

Rácz György

a Telecska magaslatán fekvő Jolánföldi szőlőtelepén és kertészetében, Kula, Bácsmegeye kapható: szokványminőségű gyökeres és sima szőlőoltvány, amerikai és európai szőlővessző, gyümölcs és útszéli fak.

Maclura aurentiaca

a legjobb élősövény és Gleditsia élősövény. 992.

Árjegyzéket küld az intézőség.

Gyümölcsfáinkat

permetezzük enyhe téli napokon, de legkésőbb kora tavasszal, a rügyfakadás előtt erős

1 $\frac{1}{2}$ –2,0^o OS**Kénmájoldattal.**

A kora tavasszal való permetezés Németországban, Hollandiában, stb. már régebben szokásos. Azt a hasznát tapasztalták ennek, hogy ily módon a fákön és azok repedéseiben kitelelő, a gyümölcstermést tönkretévő különböző gombákat, hernyókat és rovarokat már téli alakjukban, csirájukban semmisítjük meg és így ezek a kártékony ellenségek föl se léphetnek. Természetes, hogy az évi gyümölcstermés ezáltal sokkal nagyobb és épebb, egészségesebb lesz.

A Kénmájoldat

nem csupán a gyümölcsfák permetezésére, hanem a szőlő oidium (lisztharmat) betegsége ellen is a legkitűnőbb szer.

A Kénmáj 1 $\frac{1}{2}$ kilos csomagokban kerül forgalomba s kilójának ára 64 fillér.

A szőlő peronoszpóra betegsége ellen használjuk a

Kecskeméti por

nevű országszerte ismert és elismert jóságú permetező anyagot.

A Kecskeméti por 600 grammos csomagokban kerül forgalomba. Csomagjának ára 48 fillér. 1001

Használati utasítást ingyen és bérmentve küld

Mayerfi Zoltán**KECSKEMÉTEN.****E l a d ó tenyészkoca.**

2 db.

Czim G. G. alatt a

Poland Kina

kiadóban.

(x)

Árpa-eladás!

A t. gazdaközönség b. figyelmébe ajánlom

kitűnő faj-árpámat vetési célra,

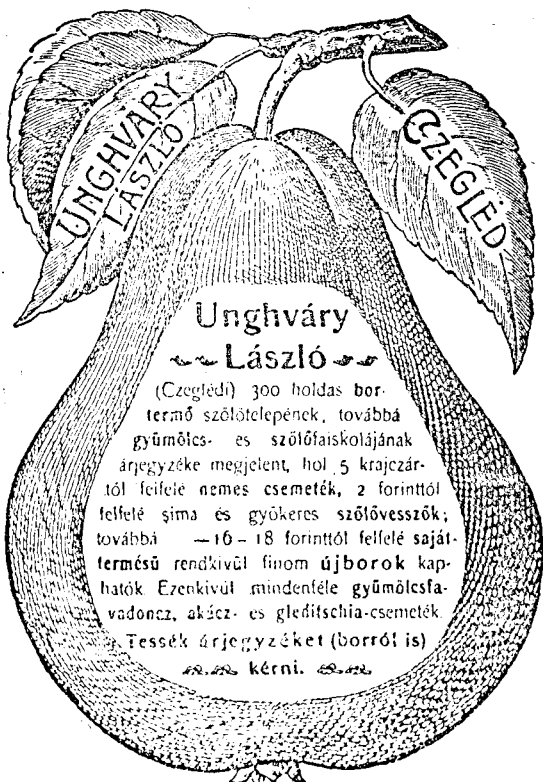
melyet — kis mennyiségben is — míg a készlet tart 7^{ft} 100 kilónként az itteni vasuti állomáson adhatok.

Kivánatra mintát küldök.

Deutsch Salamon**Maros-Ludas.**

996.

Telephon szám 4.

A gyakorlatban legjobban bevált

benzinmotorok

és

lokomobilok

(a viláhirű

BAECHTOLD és Tsa

svájci (Steckborn-i) gyárából) kaphatók:

Molnár és Pintér

technikai cégüél

BUDAPESTEN, Lipót-körút 7/a.

Ismerőseinket és rendes vevőinket felkérjük ezen motoroknak működésben való megtekintésére.

Érdeklődőknek további felvilágosítással szívesen és azonnal szolgálunk.

Versenyképes áraink szereléssel együtt, vevő állomására szállítva a következők, pl.:

Fekvő motor	10 HP.	5600 korona.
“	20 HP.	7200 “
“	40 HP.	11250 “
Lokomobil	3 HP.	3500 “
“	4 HP.	4200 “
“	6 HP.	5000 “

Ajánlja magát a cég a t. gazdaközönségnek minden a gazdaságban előforduló szükséglet fedezésére szolgáló anyagot, u. m.:

gépölaj, góolaj, kocsikenőcs, gabonaszák, kazaltakaró, repce és cséplőponyvák, gép és eke alkatrészek, gépszíjak stb.

legolcsóbb árak, pontos és szolid kiszolgálás mellett szállítani. (864)

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 EVRE 12 KOR., 1/2 EVRE 6 KOR.,
1/4 EVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, PETŐFI-UTCA 7. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Kérjük az előfizetési dijak beküldését.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:	
A legszebb példa. <i>Szász Ferenc.</i>	99
Új tenyészirány. <i>Monostori Károly.</i>	101
Ne éheztessek gyümölcsfáinkat. <i>Dióssy Imre.</i>	102
Tárca:	
A termés villamosság által. <i>Berdrow V.</i>	100
Kisebb szakközlemények:	
Mivel pótolható az alomszalma legcélszerűbben? <i>Ross Nándor.</i>	103
Külföldi lapszemle. <i>É. E.</i>	103
Egyleti élet:	
Az Erdélyi Gazdasági Egylet. igazgató-vál. ülése.	104
Vegyes közlemények	104
Erdélyi piaciár- és terméstudósítások.	105
Hirdetések.	

Jobb és . . . . .

•• megbízhatóbb

••• magvakat

nem is ajánlhatunk, mint
a minők **29 év óta**

Mauthner Ödön

esász. és kir. udvari mag-

•• kereskedésében ••

• Budapesten •

••• kaphatók. •••

A legszebb példa.

Sepsi-Szt.-György, 1903. február 20.

Erdélyről, Erdélyben a magyar birtokról akarok írni. Szomorúan megy ennek manapság a sorja. Mindennap pusztul, vész, csúszik ki a fajmagyarság lába alól. S e fájdalmas ténynyel szemben szánalmasan tehetetlen állunk mi erdélyiek. Nem tudjuk felfogni, megérteni ennek nagyságát, jelentőségét. Nem tudjuk észszel felérni e veszedelemnek messzemenő végzetes következeit. Általában úgy vagyunk vele, mint a ki a fától nem látja az erdőt. Mi is a pusztulás közepett nem látjuk a vést, a romlást, pusztulásunkat. Házunk felgyúlva fejtünk felett, a föld megrendült, inog lábunk alatt s nem vesszük észre. Vigan járjuk az ősi csárdást az égő tető alatt, míg aztán a megingott föld s a ránk szakadt padlás maguk alá temetnek.

Csodálatos, igazán csodálatos! Szomszéd a szomszédnak alig látja baját; vagy ha látja is, nem sokat törődik vele. Segítésre nem, de még védekezésre sem gondol. Szinte természetesnek találja a tönkretűtést; maga is előtte áll s össze sem rendül a gondolattól, hogy ma rajtad, holnap rajtam.

Alig is van Erdélyben, kit komolyan izgatna, foglalkoztatna ez a kérdés. Innenonnan fel-fel bűg egy-egy kétségbeesett jaj, felhangzik egy-egy vészkiáltás, de a pusztában szóló hangként ez is elenyészik, ismét elnémul.

Csak túl a Királyhágón kongatják felettünk a vészharangot. Csak onnan hallik a résztvevő, mentőhang.

Írók és politikusok foglalkoznak ez égető bajunkkal. Lelkükkel igyekeznek bennünk új lelket teremteni. Szavuk egész erejével vannak azon, hogy új életre serkentsenek. Szívök vérével szeretnék az elernyedte tagokat életrevaló mozgásba hozni, felserkenteni. Hiába! Valami fatalis, ledér könnyelműség nehezdedt ránk, tart fogva. Ennek rabja vagyunk, ettől szabadulni nem tudunk. Valami kérlelhetetlen hitetlenség utalkodik rajtunk.

Mintha a Mohács előtti magyarság végzetes gondatlansága ismétlődne meg

bennünk. Mi is minden komolyan intő szót kifigurázunk, minden komolyabb törekvést agyon kacagunk s nem hiszünk egy kézzel fogható veszedelmes jelenségnek sem.

Innen van, hogy halva születik minden jóakarató, komoly kezdeményezés. Innen van, hogy a földmívelési kormány okos munkáját sem fogja kellő eredmény kisérni. S innen van végre, hogy maga a fenyegető vész nem tudja egész magyarságunkat cselekvésre indítani. Szent igaz, hogy szörnyen megváltozott a helyzet.

Pár századdal előbb a magyar földért, a magyar bajért innen indult nagy Magyarországra minden jelentősebb mozgalom. Innen szálltak víni a sasok, Bocskay, Bethlen, Rákóczy.

Akkor a Királyhágón túli magyarság lankadó erejét erdélyi testvéreinek lelkéből, tüzéből, hazafiságából táplálta.

Ma ki merné állítani, hogy ez így van? Ki merné tagadni, hogy ennek nem épen a legszomorubb megfordítottja áll?

Honnan van ez?

Tán létünk napjai megszámlálvák, tán a kegyetlen sors egy új Mohácsot tart számkra méhében? A magyarok erős Istene ne engedje, hogy ez így legyen! Vagy tán a természet rendjén elértük ekkor, régen fejlődésünk legmagasabb fokát s azóta haladunk a lejtőn le az enyészet, a megsemmisülés felé?

Ötven esztendővel előbb történt nagy-szerű események egy pillanatra mintha ellent mondanának ennek. Csak egy pillanatra! Mert ha mai helyzetünket nézzük, a nagy ellentét annai jobban, annál rémitőbben sujt le.

Nem vagyok félnék, jövőnkben is tudnék hinni, rémképeket sem látok, csak a statisztika adatait, csak a mindennap hozta eseményeket nézem. Ezekből látom, hogy napról-napra mind szűkebb-szűkebb helyre szorulunk. Számban fogyunk, vagythonban szegényedünk.

Ha egyeseket vagy magyarságunk egyetemét nem bántja, hogy ma itt kerül két hold föld idegen kézre, holnap ott vesz az oláh 15, 20, 30 holdat, harmadnap meg másutt kebelez az Albina vagy a brassói Bank magára egy-egy nagyobb birtokot, meg-

FELHÍVJUK

e lapszám olvasóinak b. figyelmét a szerkesztői részben közölt ujitásokra.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, Budapest, V., ker. Alkotmány-u. 31.

vallom, engem izgat. Izgat annál inkább, mert az erdélyi magyarság egyik rétegében sem látok annyi életerőt, mely e lefelé haladásunknak útját tudná szegni. Népiünk tönkre ment, elszegényedett. Tönkre tette a nagy állami teher s még inkább a sok helyi érdekű Takarékpénztár. Ez intézetek hivatása lett volna talpra állítani, felemelni a népet. Nohát talpraállították, felemelték annyira, hogy a lába sem éri a földet. A sajátját legalább nem. Az apai szerzeményből alig maradt több számára, mint az a két singnyi hely, melyben része lesz ott künn a temetőben.

Régi középosztályunkról jobb, ha nem szólunk. Sirnia kell a magyar léleknek, ha erre gondol. Az az osztály, mely egykor a magyar turul repülését igazgatta, irányította — elveszett. Itt a szemünk előtt folyt le s folyik szakadatlan ez a tragédia. A régi udvarházak omladoznak, bomladoznak. Üresek, vagy idegen kézre kerültek. Lakói szét-szóródtak napkeletnek, napnyugatnak. Nagy része földönfutó proletár lett; kis töredéke a hivatalokra vetette magát. Néhány képviselője van csak a régi rendnek. Ez sem fog sokáig képviselni. A megapadt ősi birtok mellett csak az ősök hibái szállottak rá fokozott mértékben.

A tanulás nem kenyer, az okos, jó gazdálkodás sem. Csak vadászni, kártyázni, urhatnamoskodni tud. Utánozza a megyebeli mágnást s szörnyen költekezik.

Ilyenektől a veszendőnek indult birtok megmentését vagy visszaszerzését nem lehet remélni, de még a sajátjának megtartását sem.

E tekintetben öntudatos, segítő munkát még a közigazgatástól sem lehet várni. Szegény közigazgatásunk! Hogyis le-

hetne tőle ilyesfélét várni. Fakó szekér az már, mely nem bírja meg a nagy nemzeti érdekeket. Csak fakó szekérhez méltó érdekek valók rája. Nincs hiba benne, azok tolatnak is rajta, csak hogy a magyar nemzeti állam erőssége belőlük fel nem fog épülni soha.

Állami tisztviselőinktől ép észszel ki várna mentő akciót? Örvideni kell, ha csekély fizetésükből kijönnek tisztességgel, becsülettel.

Hát a főnemességünk? A ki csak kevés figyelemmel kísérte is életüket, tapasztalhatta, hogy sehol a világon élesebb, jóvalóbb tehetségek nagy haszontalanságokban, léhaságokban el nem forgácsolódnak; sehol nagyobb vagyont üres semmiségekért ki nem dobnak, mint náluk. De a megfigyelő azt is tapasztalhatta, hogy igazabb keresztyéni jóságot, szentebb idealizmust sehol sem találhatni mint egyes — különösen női tagjainál.

Ezért s az egész osztály tiszteletre méltó multjéért nem fűzöm tovább a magam tapasztalataim leírását.

De nem irok erről azért sem, mert setét kétségbejítő helyzetünkön át innen, ez osztály kebeléből tör elő egy fényes sugár. Még nem tudni, vajjon jobb, derüesebb idők hirdetője, vagy a lemenő nap visszaverődött sugara? Az idő majd megmutatja. Kétségtelen, ha gyújtó, kiterjedő hatása lesz, nagy eredményeket teremt. De mi ez a sugár? Egy nagyszerű tény. Ott lenn a Maros mentén van egy fiatal gróf. Alig néhány éves házassága óta gazdálkodással tölti idejét. Magában ez még nem sok. Ám ez a fiatal gróf gazdálkodása közben lemondott minden főuri költekezésről, minden hiu élvezetről. Jár kopottan, kopott kocsi-

val, kopott hámokkal s megnézi, mire adja ki pénzét. Ha egyeket nem tenne, ez is elég volna egy magyar mágnástól. De a fiatal gróf többet is tesz.

Meggazdálkodott pénzével széjjel jár s ott az oláh lakta vidékeken maga körül megvesz minden eladásra kerülő darab földet. Figyelmét nem kerüli el a legkisebb parcella sem. Tudja melyik hol fekszik, milyen természetű föld, mit ér s megveszi. S mikor ezzel így gyatapítja saját vagyont, egy szent kötelességet teljesít: biztos gátat vet az előretörő nemzetiség terjeszkedésének.

Ezért tartom én öntudatos munkáját nagyszerű ténynek, nevezem fényes sugárnak. Ez az a legszebb példa, mely cikkemnek nevet adott.

Bethlen József gróf ez a fiatal mágnás. Akik eddig ismertek, csak annyit tudtak róla, hogy a szó nemes értelmében klasszikus jellemű ember. Most tudja meg az egész ország, hogy egy fennkölt gondolkozású, öntudatos nemzetgazda.

Esetét a nemzet kronikusa jegyezze fel. Irja meg, hogy abból a rendből, melyben a tévedések, tévelygések a legnagyobb mértékben ki vannak fejlődve, mely maga is romlásnak indult — előáll egy a nemzeti romlás közepett és példát ad a helyes, egyedüli okos cselekvésre.

A nemzet krónikása jegyezze fel — erdélyi főuraink pedig álljanak meg e példánál, ne sikuljanak el felette könnyen lebegve. Őseik e földért karral, karddal küzdöttek. E földet testükkel, vérük hullásával védték meg az idegen áradatok ellen.

Azóta az idők megváltoztak. Ám a megváltozott időben csak a küzdelem pályája, módja, eszközei változtak meg, de maga a küzdelem nem szünetelt soha. Tart-

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ TARCAJA.

A termés villamosság által.

Irta: **Berdrow V.**

A természettudósok érdeklődését már régen fölkelte az a megfigyelés, hogy az északsarki országok növényvilága, amennyiben a téli hidegeket és éjszakai fagyokat kiállja, a rövid sarki nyár alatt bámulatos módon fejlődik ki. A növények színe és illata, növényük és termékenységük egészen más viszonyokra engednek következtetni, mint amelyek között ki kellett fejlődniök. A sarki nyár megszakítás nélküli nappaljai, sem világosság, sem meleg tekintetében ki nem elégitök ahhoz, hogy ezt a jelenséget megmagyarázzák. Mert hiszen még júliusban is a nap sugarai olyan ferdén esnek a földre, hogy sem hó, sem világosság nem tudnak kellőképpen kifejlődni. Nem is szólva a felhős és ködös időről, amely a nyarak állandó jelensége ott. Már 20 év előtt megfigyelés és tudományos

kísérlet tárgyává tette ezt a jelenséget egy finn tudós, aki most a helsingforsi egyetem tanára, Lemström S. dr. és most közli könyvalakban azokat a meglepő kísérleteket és eredményeket, amelyeket tapasztalt.

Részben a főnti jelenségek megfigyelése által, amelyek a földteke legnagyobb villamos megnyilatkozásával, az északsarki fényvel állnak összeköttetésben, részben azonban növénytan kutatásai által, régen meggyőződött Lemström tanár már arról, hogy a villamosság a növényi életre nagy befolyással van. A tülevelűfák tűszerű levelei, a kalász magjai azt a gondolatot ébresztették benne, vajjon ezek a hegyes, magában alig megmagyarázható részecskéi a növényeknek, nem arra vannak e teremtve, hogy a levegő villamosságát magába szívják, vagy hogy a föld villamossága és a tengeri levegő gyorsabb kiegyenlítését elősegítsék. Hogy az ilyen levegő cserénél a növények és ezek főntemlített részei mindenestre kiváló szerepet játszanak, az már fizikailag is teljes biztonsággal föltehető. Részletesebb vizsgálatok teljesen

megállapították Finnországban, hogy a gyakran előforduló északi fény és a növények gyors fejlődése között határozott összefüggés van és ezáltal megállapított az is, hogy a villamosság a növények növényére kedvező befolyással bír. Ezek a megfigyelések tehát további vizsgálatokra ösztönözték a tudósokat megtudni azt, hogy részleteiben a villamosság a növényvilágra milyen hatással van. A föld villamosságának befolyása iránt a növények termésére már régebben folytak kutatások különféle országokban, de Lemströmön kívül sehol tágabb mederben és bizonyára soha olyan alapos, céltudatos módon. A finn munkálatok kiterjedésének és eredményének vázolását fogjuk itt megtenni és maga az olvasó ítéljen a fölött, hogy jogosult volt-e ezen cikk címe „Kettős termés villamosság által.“

Lemström munkálatait 1885. év nyarán kezdette meg. Laboratóriumában számos virág-cserépben gabonaszemet ültetett és egy részét kitette a villamosság befolyásának, másik részét nem. A villamosság egyik eleme a föld-

A fogyasztó közönség egyetlen alkalommal sines annyira az eladó lelkiismeretességének kiszolgáltatva, mint amidőn **ÓRÁT** vagy **ÉKSZERT** vásárol. Ezen cikkel a legkevesebben tudják azt megállapítani, vajjon elsőrendű tartós óra szerkezetét, avagy hibáiban kövű ékszert kaptak-e? És ezért teljes mértékben méltányolható a vevő közönség tévovázása, amidőn ünnepi ajándéknak avagy egyéb alkalomra órát vagy ékszerfélélt akar vásárolni. Sajnos, hogy sok reklammal dolgozó, némely esetben nem is szakember kezében levő üzlet nem azt nézi, hogy vevőjét lelkiismeretesen kiszolgálja, hanem, hogy kétes értékű holmiján minél nagyobb haszonnal adjon túl. Ily körülmények között

őszinte örömről szolgál, ha ezuttal egy általánosan elismert, **szolid órasra** terelhetjük t. olvasóink figyelmét. **Polgár Kálmán budapesti óraművészt értjük (üzlete VII. Erzsébet körút 29. sz.)** kinek egy évtized óta fennálló üzlete országos hírré tett szert, mert ő az egyedüli órás, aki zsebóráit **minden helyzetben**, sőt a finomabbakat még **hideg és melegben is ki-regulálja**, ami által még a temperatura változásai sinesenek befolyással óráira. A vidéki közönség kényelmére Polgár Kálmán „A Műtvs“ ezim alatt egy képes albumot állított össze, ami gondos, fénykép után készült metszetekben mutatja be az immár nagy népszerűségnek örvendő és megbízhatónak elismert

Polgár-féle órák és ékszerek ezer számra menő fényképeit. — Ezen „Műtvs“ című szaklap egyébként még azért is méltó az említésre, mert a társadalom előkelőségét képező egyénektől számtalan **előismerő és hála nyilatkozatokat** tartalmaz, amelyek egyöntetűleg előismerik, hogy az az **öt évi jótállás**, amit Polgár Kálmán óráiért vállal, nem üres frázis, hanem **reális alapon nyugvó tény**, aminek a czég tényleg meg is felel. — Birjuk Polgár Kálmánnak abbéli ígéretét, hogy a kiadásában megjelenő „**Műtvs**“ olvasóinknak közvetlenül ő hozzá intézendő felszólítására **ingyen és bérmentve megküldi.**

szakadatlan s ma veszélyesebb, mint valaha.

Ezt gondolják meg jól főuraink. Aztán igyekezzenek a változott viszonyokhoz alkalmazkodni, a küzdelemhez megfelelő fegyverekre szert tenni, mert különben az események árja elsepri őket s velük együtt mindnyájunkat.

En tudom, meg vagyok győződve, hogy e küzdelemre erejüknek nem életrevalósága hiányzik, de irányok életrevalótlanságában van baj.

Ez az oka, hogy egy részük üres léhaságok úzásába süllyed, más része meg hiú ábrándozó lesz. Ez az oka, hogy még az olyan erős tehetségek, mint a milyen volt a jobb sorsra érdemes Wass Albert gróf, — nem éreznek magokban hivatást nemzeti missziójuk betöltésére.

Ez nem családi hagyomány.

Honnan van hát?

Talán kicsinylik, nem tartják erejükhöz méltónak az ilyes vállalkozást, munkát?

Nem ismerem ma nagyobb erőpróbát, mint az okosan gazdálkodó, ügyesen számító nemzetiségekkel sikeresen felvenni a harcot.

Vagy tán igen közönséges előttük e foglalkozás?

Lehet-e szentebb elfoglaltság magyar mágnás előtt, mint teljes erőből dolgozni, munkálni annak a földnek megtartásáért, melyben ősei porladoznak, mely földnek minden terebélyes, nagy fája, minden tere, minden halma százados emlékként áll előtte s a mely föld neki is csak örömet, élvezetet, gyönyört nyújtott születése első percétől kezdve.

Bethlen József gróf példájával azt bizonyítja, hogy nem!

Szász Ferenc.

Új tenyésztési irány.

Ezen a címen e lap f. évi 8 ik számában *Incze Manó* úr azt jelzi, hogy Háromszékvármegyében erős áramlat indult meg nem annyira a magyar-erdélyi fajta marha ellen, mint inkább a pinzgauai fajta mellett s ha jól értem, nem is a közös, hanem csak a magántenyészteteket érintőleg.

Már egy régebbi közleményemben, Nagy-Küküllő vármegyére nézve felhoztam, hogy veszedelmesnek tartom, hogy nem egészen ismeretes tényezők, de valószínűleg a szász ajku polgárság és az állattenyésztési felügyelőség* irányító elve szerint, abban a *magyar marha tenyészkerületben* a kelleténél erősebben portálják és pártfogolják a nyugati marhát, ekként lassan, de biztosan aláásván, a közös tenyésztésben ott egyedül indokolt magyar fajtának a további fennállhatását is.

Incze ur most Háromszékvármegyére nézve egyenesen rámutat az irányváltóztatást mozgató elemekre s a mozgalmat határozottan elítélvén, nagy nehezen mégis belenyugszik a dologba, de pinzgauai helyett simmenthálit szeretne látni a magán tenyésztetekben.

Amennyiben mindenütt az úgynevezett Király földön, (a szász földön,) tapasztalatom szerint nem a simmenthali, hanem a pinzgauai, vert erősebb gyökeret, hajlandó vagyok Incze urral ellenkezőleg az előbbi mellett állást foglalni, annál inkább, mert kivált tiszta vérben ez a fajta vált be ott jobban.

Most belátom azonban, hogy a nyugati marha közvetve a közös magyar tenyésztetekre is befolyást, még pedig hátrányos befolyást gyakorolhat általánosságban, magam se tartom üdvösnek a mozgalmat s ennek

* Tudunkkal ez az akció nem az állattenyésztési felügyelőség útján történt. Szerk.

régebben is már kifejezést adtam — és azt egyenesen a törvényes megállapodás megkezdésének nézem; de a míg az az elfogadható keretekbe, névszerint pusztán a magántenyésztetekre szorítkozik, legalább is tűrhetőnek vélem, de sőt betilthatónak nem tartom.

Csak egy marad megfoghatatlannak ekkor is én előttem, s ez az, hogy mi a sárga ördögnek van szükség éppen Erdélyben arra, hogy degenerálódásnak kitett nyugati marhát tiszta vérben, még inkább keresztezésekben tenyészessenek akkor, amikor Erdélyben modernizált primogen reproduktorokban szükség nincsen.

Vagy nem volna tudomása a háromszéki gazdabizottságnak és gazdaközönségnek arról, hogy ott figyelemreméltó magyar fajta tejelő és gyors fejlődő típusból jeles tenyésztetek léteznek. Pl. a szamosfalvi, a magyar-gorbói, a szentdemeteri, a szenterzsébeti, a drassói, a királyhalmi, a héjjasfalvi, a fiátfalvi, a mezőzáhi, a kolozsi stb.?

Hát kell-e, ha török-szakad a kérdéses próbákba bocsátkozni csak azért, mert divat ez a kapkodás új fajtákhoz, új irányokhoz, nem célszerűbb-e megmaradni a kipróbált mellett?

De hát azt megakadályozni csakugyan jogtalanság volna, hogy az egyes ember a maga tenyésztetésében azt tegye, amit akar s feladat tűzzel-vassal csak azon lenni, hogy a közös tenyésztetekben, tehát községyi gulyákban, csordákban ne garázdálkodhassék az a vér, amely ott nem indokolt és pedig annál kevésbé garázdálkodhassék, mivel ezt a törvény elő is írja.

Kívánatos volna persze — úgy amint az a szász földön van — csak tiszta vérben tenyészteni azt a nyugati marhát, ott, hol ahoz az összes feltételek megvannak. Ez esetben jelentékenyen csekélyebb mérvben veszélyez-

del lett összekötve, a melyben a magok voltak elülletve, a másik pedig egy a gép fölött elhelyezett dróthálóval volt egyesítve. A gép naponként néhány óráig volt üzemben. Már egy hét múlva az így kezelt növények bámulatos fejlődést mutattak és nyolcheti tartam után körülbelül 40 százalékkal több kalászt és magot mutattak. A szabad földön is tettek ugyanez évben ily irányú kísérletet és a villamosságtól áthatott földben a rozs 37 százalékkal több magot termelt, mint a rendes talajban.

A következő évben Lemström különféle növényekkel tett kísérletet. Az eredmény részben bámulatosan meglepő, részben azonban zavaró volt. Mindenekelőtt arról győzte meg L.-t, hogy különböző viszonyok is befolyásolják a kísérletek eredményét. A hőmérséklet, a levegő és talaj nedvessége, a villamosság hatásának ideje és módja. És meggyőzte őt arról is, hogy mindezen jelenségek tanulmányozása a kísérleteket jelentékenyen meg fogja hosszabbítani. Míg zeller, póré és a hónapos retek 35—60, vörös répa és burgonya

60—75, fehérrepa teljes 40 százalékkal többet terem a villamosság behatásával, addig más növények alig mutatnak változást, sőt sok el is pusztult. Csak későbbi kísérletek mutatták, hogy a villamosság eredménytelen marad, ha kellőképpen nem is öntözik a talajt. Bámulatos fölfedezésekre jutottak kísérleteknél, amelyeket cserepben növelt epreken tettek. A villamossággal kezelt cserepek felidő alatt hoztak érett gyümölcsöt. Itt is nagy különbséget tett az, hogy a pozitív áramot a sodronyhálótól a növényen át a földbe, vagy pedig foraitva a földből a hálóra vezették. Első esetben az érés ideje csak 26, a második esetben 33, közönséges cserepekben azonban 54 nap volt. Világos tehát, hogy ez az eljárás még inkább bir óriási jelentőséggel azokra a melegágyi növényekre, a melyeknél a gyorsabb termés még nagyobb szerepet játszik, mint a nagyobb mennyiség. Persze még nagyon sok kísérlet kellett ahhoz, hogy olyan eredményeket érjenek el, a melyre minden esetben és bármely körülmény között számolni lehetett.

Lemström tanár mindenekelőtt még Finnországban Brödtorp birtokon tett nagyobb arányú kísérleteket. Itt még több növényen végzett kísérleteket és hasonló eredményt ért el mint azelőtt. Gabonatermelésnél 45—55 százalék, sőt egy roztáblán 85 százalék több termést konstataáltak. De még arról is meggyőződtek, hogy ha az eljárást akkor kezdik meg, a mikor már a mag képződésben van, ha a magok számát már nem is szaporíthatja, minőségét határozottan javíthatja. A többi kísérletnél különösen a málna tűnt föl. a hol 95 százalék többtermést észleltek a villamosan kezelt parcellán. Más növények azonban itt is inkább visszafejlődtek, így például a dohány, kender, kelkáposzta, de különösen borsó, murek és kalarábé. Ennek folytán tehát szükséges volt további kísérleteket tenni, hogy kárt ne okozzanak. Az éghajlati viszonyok behatásának tanulmányozására ugyanezen kísérleteket Burgundiában báró Feld T.-nél 1888-ban megismételte.

(Folytatjuk.)

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. t.

Teljesen befizetett alaptőkéje 1.200.000 korona.

Kolozsvárt, Mátyás-király-tér, 7. sz. saját házában.

Betétet elnyös feltételek mellett fogad el könyvecskékre, vagy folyószámlára és azokat felmondás nélkül fizeti vissza.

Váltókat olcsón számítól le.

Előleget ad értékpapírokra és kézi zálogra.

Jelzálogos kölcsönöket nyújt földbirtokokra és kolozsvári házakra. Törlesztési kölcsönöket közvetít a Hazai Takarékpénztár részére.

Árúraktárai (a pályaudvar mellett) olcsón kezelik a betárolt árukat és azokra előleget adnak. Ugyanott kölcsönzések is kaphatók.

Ugyanott a

The Gresham Életbiztosító Társaság Vezérügynöksége.

tetné az ősi régi marhát, mely legeslegelső sorban indokolt azon területeken a közös tenyészetekben. De persze hol van megírva, hogy a licencirozott nyugati bika tulajdonosa fel ne hágathassa valakinek magyar tehénét? S mert ez megírva nincs, s mert az sem tilos, hogy valaki a maga nyugati teheneit magyar, magyar teheneit meg nyugati bikával felbághathassa — sajnos, nem maradhat az efféle új irányzat pusztán szemléltető a közös tenyészetre nézve se s épp ezért nem tartom én sem ezt a mozgalmat üdvösnek.

Hiszen ha még nem volna út és mód a jobb tejelő és jobb hizó s fejlődő marhák produkálására! De van a jelzett modern tenyészetek által szolgáltatott példákban s az azokban rendelkezésre álló him és nőstény anyagban.

Hát a ki a lidércfény után indulva mocsárba akar jutni, az hadd jusson oda, de ne engedjük odajutni a köztenyésztést. Legalább is Erdély a magyar primogén, de javított marha ősforrása kell, hogy maradjon a jövőben is. Képződjenek hát szigetek a nyugati marha számára ott is; segíyezze, mozdítsa elő ezeknek létesülését és prosperálását az illetékes állattenyésztési felügyelőség is legjobban belátása szerint, *de ne feledje, hogy kétélű kard ez az új irányba térés akkor, a mikor általánosságban ott a magyar s nem más marhának kedvez minden viszony és körülmény*, fontolja meg az is és az állattenyésztő közönség is, hogy mit áldoz fel a bizonyosból a bizonytalanért s csak ott menjen bele az új irányba, ahol annak beválására minden feltétel meg van.

Ahol ez meg van, még a magyar kerületnek nyugati kerületté való átalakítása is megengedhető, s tényleg ez egészségesebb irány volna, mint csak úgy belopni a nyugati vért oda is, ahol az nem indokolt. Mert a tenyészköröket megalapított forum nem abból indult ki s nem azon az apon áll, hogy tűzzel-vassal bizonyos fajtát erőszakoljon oly körzetekre is, amelyek összes körülményeiknél fogva más fajtára utalvák, hanem igenis, hogy mindenütt azt a fajtát segítsék domináló helyzetbe, amely fajta a kerület összes viszonyainál s körülményeinél fogva ott a legjobb disztléssel, legjobb hasznosítással kecsegtet!

És mert vannak Erdélynek számos részei, a melyek nyugati marha disztlésére és prosperálására jobbak mint a siki primigeniusera, külön nyugati kerületet nekik, de a hazai fajta megkárosítása nélkül s a hazai célra nemkülönben alkalmas modern típus kifejlesztése, semmibevevése nélkül.

Ahol és a míg a maga vérében nyugatihoz hasonló hasznosításu magyar marhát az új irány követésére sikerrel kecsegtető alakban igénybe vehetünk, addig nagy megfontalással nyuljunk ahhoz az idegenhez, a mely oly nagy és sok kalamitásnak okozója kivált ott, ahová be nem illik; fontolóra kell vennünk

különösen Szentkirályi Ákos dr. kijelentését, mely szerint: „azzal a legelővel, azzal a takarmánnyal, azzal az istállózással és gondozással, melylyel ősi marháink haszonnal habár talán csekély haszonnal is — tenyésztethető, a jövevény fajták nem érik be, ha pedig beérni kénytelenek, lassankint devalválódnak azok a tulajdonságok, melyek az illető fajták ékességei, melyekért azok beszerezettek.“

Mikor az Erdélyi Gazdasági Egyesület éppen az erdélyi-magyar marha érdekében legmesszebbmenő lépéseket tett, tudatában volt mindezen életbevágó körülményeknek; hányja és vesse meg hát ott a bércecs hazában mindenki jól, hogy vajjon divatos áramlatok portálásával nem-e a tönkre jutást segíti elő.

Szigoru körültekintés, pedans megbirálás után induljon hát mindenki a tetszetős, fülbe-mászó jelszók után.

Monostori Károly.

Ne éhezessük gyümölcsfáinkat.

Gyakran hallható a panasz, hogy a gyümölcsfák újabb időben nem tenyésznek oly jól, mint annakelőtte, hogy fáink különböző időviszontagságok iránt érzékenyebbek, hogy termékenységük csökkent s nem rendszeres, hogy életkoruk hanyatlak és egyáltalán, hogy a gyümölcsfatenyésztés jövedelme apadóban van. Sokan azt hozzák fel okul, hogy Amerika, Francia és Olaszország és más tartományok gyümölcsstermelésével nem vagyunk képesek versenyezni, mert ott a termések jóval biztosabbak, rendszeresebbek, bővebbek, mint nálunk, a gyümölcsfák pedig egészségesebbek, tartósabbak és mindenféle viszontagságnak ellentállóbbak.

Hiába akarunk ezen tények előtt szemet hunyni, a statisztika kérélhetetlen számadatokkal igazolja a fentebbiek igazságát, valamint azt, hogy a gyümölcsstenyésztés nálunk általánosságban valóban még ma is fejletlen állapotban van, a gyümölcs behozatal ellenben aggasztó arányban emelkedőben van. De hát ez a behozatal voltaképpen még sem oly nagyon rettentő reánk nézve, mert egyrészt meg azt bizonyítja, hogy elég ügyetlenek és kényelmesebbek vagyunk, semhogy szükségleteinket önmagunk fedezni képesek volnánk, másrészt pedig jójelnek tekintendő, amennyiben a gyümölcsfogyasztás nagyobb mérve mellett bizonyít.

De tagadhatatlan az ellenvetésül felhozott ama tény, hogy például az amerikaiak és a franciák gyümölcsstermelése nagyobb és elvitázhatatlan faik bővebb termése is, ez az előny nem a talaj- és éghajlati viszonyokban leli magyarázatát, hanem abban, hogy az amerikaiak és franciák csak jó talajon tenyésztenek gyümölcsöt.

Igaz, hogy a gyümölcsstenyésztés apostolai a gyümölcsfáknak minél nagyobb számban való szaporodását hirdetik és ajánlják, s ezt nálunk sokan betűszerinti értelemben veszik, tudniillik mindenüvé ültetnek ugyan gyümölcsfát, s azt hiszik, hogy ezzel már mindent megtettek. Igen ültetnek fát, talán kelletténél is többet, s éppen ez az egyik fő oka a csekély sikernek, először mert sűrűn, másodsor pedig az alkalmas talaj megválasz-

tása nélkül ültetnek fát, azt tartván, hogy amely talaj más miveltési ágának meg nem felel, gyümölcsstenyésztési célra elég jó Azt hiszik, hogy elég gondosan járnak el, ha a fát jó vagy rossz földdel megtöltött gödörbe ültetik, nem gondolván meg, hogy az így ültetett fa fejlődésében gyengül, s tenyészete veszélyeztetve van, mihelyt gyökerei az eredeti silány talajt elérik.

Látjuk, hogy a jógazda a gabona, repce s egyéb vetemények alá mily gondosan készíti el a talajt, azt jól megmunkálván és trágyával kellőleg megtermékenyítvén, pedig ezen növények csak egy évig táplálkoznak belőle, holott a gyümölcsfa úgyszólván századra, vagy legalább is több évtizedre van egy helyhez kötve, a melyből táplálkoznia kell, s mégis sokan elégnék tartják, ha a fát helyére elássák, megkarózzák, és azt várják, hogy az most már jól tenyészszék, fejlődjék és sok s jó gyümölcsöt teremjen. Aki így gondolkozik illetve cselekszik, annak kár is gyümölcsfát ültetni, jobb, ha azt a pénzt, mit az ily felületes munkára kidob, a meleg kályha mellett elpipázza.

Ha nem egészen elsőrendű, hanem csak megközelítőleg jótalajon ujonnan létesítendő gyümölcsösöktől kielégítő sikert várunk, akkor feltétlenül meg kell azt a helyet legalább ott, a hová a fát ültetjük rigalozni, vagy a gödört előre félméter mélységben és 1 méter szélességben kiásni, a földréteget egy ásónyomnyi vastagságú jobbra, a többit pedig balra a gödör mellé hanyjuk, hogy az a nap és nedvesség és levegő által megérlelődjék, ültetéskor pedig a legfelsőréteg, mely a gödör jobb oldalán van, azt a gödör fenekére tesszük, a többit jó érett moha trágyával megkeverve, úgy tesszük a fa tövére. Szóval a fát a legrosszabb esetben legalább oly mérvben kell ápolnunk s oly gondozásban részesítenünk, mint minden más kulturnövényt.

Az amerikai például nagyon meggondolja, hogy a fa természetének és igényeinek meg nem felelő talajra ültessen-e gyümölcsfát, s éppen azért az amerikaiak gyümölcsstenyésztési titka és sikere a tápdús, hogy úgy mondjam, a maga szűzies őseréjében levő talaj felhasználásában rejlik.

Mivel a gyümölcsfának kijelölt *legjobb talaj* még nem egyenértékű az egyéb kulturnövényeknek való *legjobb talajjal*, azért a sikeres gyümölcsstenyésztés más termelési ágróvására nem foganatosítható jó eredményel, hacsak gyümölcsfáinkat nem tápláljuk jól. Még szembeszökőbb az aránytalanság oly gyümölcsösöknél, melyek már több évtizeden át mindig ilyenekül használtatnak. Az ilyeneknél még a legjobb talajminőség mellett is az altalaj annyira ki van zsarolva, s nélkülözi a fák táplálkozására megkívántató ásványi tápanyagokat, hogy új fák nem tenyészhetnek benne jó eredményel. S nagyon elszomorító és fonák eljárás az, ha az ilyen kihasznált és kizsárolt talajon a gyümölcsfatenyésztést erőltetjük, de még szomorúbb tanujele a tájékozatlanságnak és ismerethiánynak az, ha ily esetekben a fák elpusztulását az éghajlati és egyéb viszonyoknak kívánjuk felróni és éppen ez a körülmény oka azon akadályoknak, melyek gyümölcsstenyésztésünk lendületének s felvirágzásának útját állják, mert minden sikerte' en kísérlet lelohasztja vállalkozási hajlamunkat. Mit tar-

Mindennemű, vízben oldható és szavatolt beltartalmú **műtrágyafélék**, ugymint: csontliszt és ásványi szuperfoszfátok, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu szuperfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand-Ipar Részvénytársaságnál

Központi irodája: BUDAPESTEN, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám, a hová a rendelések és mindennemű kérézősködések intézendők. Rendeléseket készséggel elfogad és közvetít az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

tanánk pl. egy mezőgazdasági intézetbeli tanárról, ha azt a tant akarná érvényre juttatni, hogy a feltört, kiszáritott lucernásba ismét lucernát vessünk, vagy más herefélé? s ami gyümölcsészeti szaktanáraink nagyrésze még sem ajánlja a régi gyümölcsösökön a váltórendszer behozatalát, vagyis a föld pihentetését, hanem legfeljebb másnemű gyümölcsfák ültetését.

Szivleljük meg tehát a fentebb mondotakat és honosítsuk meg régi, hogy úgymondjam százados gyümölcsöseinken a fák éhhalálának megszüntetése céljából a váltórendszer, ültessünk életerős, egészséges fákat, s megfogunk győződni, hogy fáradságunk és költségeink bőven fog kamatozni.

Dlőssy Imre.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

Mivel pótolható az alomszalma legcélszerűbben?

— Válasz a hasoncímű cikkre. —

Igaz, hogy erre a kérdésre „talpraesett feleletet adni“ nem igen lehet, legalább a mennyire magát az almot illeti. Meglehetősen pótolja a szalmát a fűrészpör, még jobban tán a tőzeg, de ennek — azt hiszem szerző is azt értette — birtokába a gazda nehezen jut. De ha az almozásnak főcélja a hig ürülék magába szivni, hogy ez, mint felette értékes trágya el ne vesszen, ha másik célja az állatnak egészséges és kényelmes állást és fekvőhelyet biztosítani, úgy ezt a célt, közvetve ugyan, szalmaszűk években is elérhetjük.

E lap hasábjain és „A tenyészkancákról“ című füzetemben is egy padlózatot ajánlottam, mely fenti igényeknek rendkívül megfelel, mint arról most már több év óta meggyőződtem.

Értem a homokpadlót, melyet — ha csak valamennyire való homok áll rendelkezésre — leginkább kisebb birtokosoknak nem ajánlhatom eléggé. Igaz, hogy úgy a lapcikkből, mint a füzetben csak löstállóról szóltam, de épp oly jó az marha-, sertés- és juh alá is.

Elkészítési módját mindkét helyen körülmenyesen leírtam, itt csak előnyeiket akarom ismételni.

1. A homokpadló könnyen készíthető, szakember közbenjárása nem szükséges.

2. A homok a hig ürülék utolsó cseppjét is felszívja s így az időnként kiviendő vizeletes homok már magában is kitűnő trágya. Ha még egy kis gipszet is szórunk, úgy az illó anyagokat (ammoniak) is lekötethetjük.

3. Az állatok a homokon puhán állanak és fekszenek. Lefekvésnél nem zúzodnak, felkelésnél nem csuszának el; a paták és körmök nem romlanak.

4. Az istálló levegője sohasem bűzös.

5. A homokra igen kevés alom kell, csak éppen annyi, hogy befödje és a porzást megakadályozza.

6. Járvány esetén az egész padló gyorsan és tisztán kicserélhető.

7. Homok padlón a falomb is használható alomnak, (természetesen idejébeni kicserélését feltételezve, hogy nedves lombra az állat lehetőleg ne feküdjék) s azért nem kell tartanunk attól, hogy a vizelet elvész.

8. Patkányok és egerek a homokban nem tanyáznak, ami szintén nem megvetendő előny.

9. Fenntartása, kezelése egyszerű és kevés időt vesz igénybe.

10. Sokkal olcsóbb, mint bármely más padlózat.

Mint az eddigiekből látható, jelen soraim talán nem annyira „válasz“ számba mennek Dlőssy Imre cikkére, mint inkább annak kiégszítését foglalják magukban.

A címben felvetett kérdéshez részemről ennyivel kívántam hozzászólni.

Ross Nándor.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

A tenyészkanca kiválasztása. A megfelelő tenyészkanca kiválasztása a lótenyésztő gazda egyik legfőbb feladata és mégis azt tapasztalhatjuk, hogy nem fordítanak rá elég gondot. Ez az okozója azután annak, hogy olyan gyakran értéktelen csikók kerülnek ki a tenyészetekből, melyek sem a ráfordított költségeket, sem a szorgos gondoskodást nem fizetik vissza. Kétségtelen, hogy annak a panasznak, mely a lótenyésztést jövedelmezőtlennek állítja, egyik oka az a tény, hogy alkalmatlan, vagy egészségtelen anyakancák vannak a tenyésztésben. Az bizonyos, hogy mindent figyelembe véve, a lótenyésztés ügye általában egészségesebb alapokon nyugszik ma, mint ötven évnek előtte, de még mindig bő tere nyílik a javításnak. A következőkben főleg a könnyű lovak tenyésztéséről lesz szó.

A tenyésztésre alkalmas kancák megválasztása, illetve jó minőségű csikók produkálása szempontjából röviden a következőkre kell figyelemmel lenni. Mentességnak mindenféle öröklődő bajtól, természetesen sine qua non-nak kell lenni és mégis ezt az elemi szabályt gyakran nem veszik figyelembe a tenyésztők. Pedig a magántenyésztőre nézve az, hogy a kancák, melyeket tenyésztésre használnak, ne legyenek örökletes bajjal terhelve, éppen olyan fontos, mint hogy a mén egészséges legyen. Általános nézőpontból a ménnek egészséges volta bizonyára fontosabb, mint a kancáké, mert ezek évenként legfőképpen egy csikót hoznak világra, míg a mén ötven-hatvan évig a nemzőségé is lehet. A gazdának azonban korántsem szabad ebből az általános nézőpontból megítélni a kérdést, mert ő éppen annyit kockáztat az egészségtelen kanca, mint az egészségtelen mén használatával, miután a szülők egyformán átplántálják az öröklődő betegséget utódaikra. Nagyon jól meg kell hát különböztetni a kancánál is azt a bajt, melyet valami véletlenség okozott, attól, mely örökletes természetű. Az előbbi az utódokra talán nem veszélyes, az utóbbi minden valószínűség szerint az.

Nem jelentéktelen szempont a tenyészkanca kora sem. Ha a kanca alkata szabályos, ha első csikóját akkor ellette, mikor a fogak változása nem történt még egészen meg, hosszú ideig alkalmas még a tenyésztésre. Mert nagy különbség az, hogy a kanca idősebb vagy fiatalabb korában lett-e tenyésztésre használva. Az idős kancánál a csikó-ellés már bizonytalanabb, az ellett csikók kisebbek; a túlfatal kancák saját testalkatuk fejletlenségénél fogva fejletlenebb csikókat ellenek, ezek táplálására kevesebb tejet választanak ki, csikóik tehát kicsinyek és gyöngye szervezetűek lesznek. Azok lesznek a legjobb tenyészkancák, melyek 5—7, vagy

4—6 éves kancáktól származnak és ilyen korban ellenek először.

Olyan kancán, mely rossz anyának mutatja magát teje le nem adásával, minél hamarabb tul kell adni. Kancák, melyek egyszernél többször vetéltek el, többé-kevésbé alkalmatlanok a tenyésztésre és nem érdemesek arra, hogy alkalmasabb kancák helyét elfoglalják. Ha az első és második ellés után a tenyésztő még nincs tisztában azzal, hogy a kanca könnyen ellik-e, bőven és könnyen ad-e tejet, akkor már kockázatos az ilyen kanca tartása. De amint egyszer egy kancának jó tenyésztulajdonságairól bebizonyosodott, azt holmi könnyelmű okokért el ne vesztessse, más kanca megszerzése miatt ki ne küszöbölje, mert a gazda is azt tartsa, hogy jobb ma egy veréb, mint holnap egy tüzök és a kipróbált tenyészkancát el ne cserélje egy olyannal, melynek tulajdonságait nem ismeri. Mert a lótenyésztés olyan költséges és lassú dolog, mely a kísérletezést csak azoknál engedi meg, akik egykedvűen veszik a nagyobb veszteségeket is.

A nagyság és testalkat is fontos dolog a tenyészkancánál, különösen bizonyos fajtáknál; de a nagyságnak mindig megfelelő testalkattal kell párosulnia. Kétségtelenül eltérők a nézetek, de részünkről azt tartjuk, hogy a testalkat szabályossága és erőssége szempontjából inkább nagyobb kancát kégszünk kisebb ménnel, mint vice versa. Persze, ha mindkettő nagy, az a legjobb. Sajnos, a gazdák még ma is sokkal kevesebb gondot fordítanak a kancákra, mint a ménekre, pedig a nagyság, fejlettség és testalkat a tenyészkancánál is nyilvánvaló fontosságú. (*The Agricultural Gazette.*)

Famoha ellenszere. Közönséges fahamúból készítsünk közepes erejű lúgot és minden 10 liternyi mennyiséghez 250 gramm karbolsavat adjunk. A keveréket fel kell főzni és azon melegen a fák behohásodott részeire kenendő egy cirokseprő segítségével. Néhány napra rá a moha az utolsó szálig lehull a fárról és egy esztendeig a bekenet helyeken a moha nem lép föl újra s a fák egészségének nem ártanak. Zúzmók 8 rész vízben oldott 1 rész oxálsavval pusztíthatók olyképpen, hogy az oldattal bekenve a zúzmók előbb megbaruhnak, majd megfeketednek és eltűnnek. Az utóbbi munkát legjobb derült őszi vagy enyhe téli napon végezni. (*Deutsche Landwirtschaftliche Presse.*)

Erőtakarmányok száraz vagy nedves állapotban takarmányozandók-e? Az értéke- sebb és drágább erőtakarmányokat olyan alakban kell etetni, hogy azok a lehető legtöbb letesebben kihasználtsanak; ez pedig kizárólag a szárazon való etetés által történhetik. Ezáltal az erőtakarmány, korpa, dara csak falatokban nyelhető le az állat által s így a nyálkával való elkeveredés sokkal tökéletesebb lesz, ami a keményítőliszt elemzését, vagyis cukorra való átalakulását első sorban elősegíti. Ha ilyes takarmányok ivós alakjában adatnak, akkor a szarvasmarhánál mindjárt az oltó-gyomorba kerülnek, még pedig nyálka nélkül, minek következtében a legtöbb kernyítő emésztetlenül távolodk el s teljesen elvész, mert még csak a triagyát sem gazdagítja. Egyébként is jobban szeretik az állatok a száraz, mint a vízben oldott takarmányt. Repcepogácsát is jobb száraz állapotban föl-

BUDAPEST,
V. Nádor-utca 2.

Fodor József butorgyáros

cs. és kir. udvari szállít
kárpitós és díszítő.

KOLOZSVÁR,
Szentegyház-utca 6.
(Status-palota.)

Kolozsvárt, Szentegyház-utcai raktárimban állandóan nagy választék saját műhelyemben készült izléses és szolid kivitelű ebédlő, hól, szalon, férfi és leány szoba berendezésekből, a legegyszerűbbtől a legdíszesebb kivittelig.

Teljes lakásberendezések vállalata rajzok szerint is, szigoruan stilszerű kivitelben.

Lelkilsmeretes kiszolgálás.

Mérsékelt szabott árak.

922

a fölterjesztést a választmány utólagos jóváhagyása reményében úgy a földművelésügyi, mint a közigazgatási bírósághoz felküldötte. Mindenesetre az erdélyi gazdákat illetően és érdekes lesz a közigazgatási bíróság döntése, mert általában itt is divik a gazdaságoknak ily módon való megadóztatása.

— **Gazdasági tanfolyamok.** A kolozsme gyei *mérai* gazdasági és háziipari tanfolyam e hó 19-én zárult, amidőn *Bácsi Gyula* ev. ref. lelkész üzent köszönetet a község nevében *Darányi* miniszternek a tanfolyam elrendeléseért. Ugyancsak február hó 22-én a *bonchidai* tanfolyam záratott be érdeklődő közönség jelenlétében, amidőn is *Lakatos Dénes* áll. isk. igazgató-tanító emlékezett meg hálásan a földművelésügyi miniszterium segítségéről, a gróf *Bánffy György*-féle uradalomról és *Gruner Károly* nagybérleőről, a kik a kosárfonó tanfolyam részére nyersanyagot ingyen adományoztak s hazafias készséggel pártolták a tanfolyamot, melynek révén a kisgazdák tél idejére hasznos mellékfoglalkozást tanultak. A végén *Bartók Béla* ev. ref. lelkész osztotta ki a legjobb tanítványok között a gróf *Bánffy György* nagybirtokos által adományozott pénzjutalmakat s megköszönte a község nevében *Csérer Lajos* kolozsvármegyei gazd. vándortanárnak fáradozását, ki a földművelésügyi miniszterium rendeletéből szervezte a tanfolyamokat.

— **Az osztrák „Landwirtschaftsrath“ és a „Centralstelle.”** Az osztrák agrárius mozgalmak központjából, a „Centralstelle“-ből közvetlenül kérésrel föl lapunk a következő közlésére:

A „Landwirtschaftsrath“ — mezőgazdasági tanács — folyó hó 19. és 20-i ülésében a Magyarországgal való kiegyezést és az új vámtarifát illetőleg a következő határozatot hozta:

„A mezőgazdasági tanács nem habozik azt a nézetét kifejezni, hogy a két kormány közt megállapított kiegyezés, amennyiben olyan kérdésekről van szó, a melyek a mezőgazdasági tanács által szemmel tartandó érdekek körét érintik, a kormány becsületes és részben sikeres fáradozásainak is bélyegét magán hordja, a melyekkel az osztrák érdekeket megóvni és előmozdítani igyekezett. A kiegyezési mű kompromisszum jellegével bir, mely olykor éles ellentétben álló követelések közt jött létre. Ezt a kompromisszumot, melyet méltányosnak lehet nevezni, a legszigorubb tárgyilagosság szellemében kell azonban végrehajtani. Megelégedéssel üdvözi a mezőgazdasági tanács az őrleési forgalomnak kilátásába vett törvényes kizárást. A mi az állatforgalomra vonatkozó megállapodásokat illeti, a mezőgazdasági tanács véleményes határozatai ugyan nem találtak teljes figyelemre vételre, mégis a megállapodások által teremtett állapot kedvezőbb, mint az eddigi állapot, úgy hogy ezeket a megállapodásokat sikernek lehet nevezni, különösen ha megkövetelik a szabályoknak a másik államban való energikus végrehajtását.

A vámtarifajavaslat a tételek egész sorozatán keresztül a mezőgazdasági termelés védelmét jelenti az eddigig meghaladó mértékben. Megelégedéssel konstataható, hogy itt a mezőgazdasági tanács szakvéleményei voltak a kormányra irányadók, de másrészt sajnálattal kell kiemelni, hogy az agrárvámokat illetőleg a Tanácsnak nem minden kívánsága teljesedett, úgy hogy a kormány kétségtelenül előismerésre méltó törekvése dacára sem nyerhette a mezőgazdaság a régen óhajtott teljes védelmet. Legérzékenyebben érinteti a mezőgazdaságot a nyersvámoknak teljes hiánya. S ha a vámtarifajavaslat elfogadhatónak tekinthető is, úgy ennek oka főleg abban rejlik, hogy az eddigi rendszerrel szemben a kereskedelempolitikai akcióknál végre a mezőgazdaság érdekei is kifejeződtek. Annál nyomatékosabban kell már most követelnünk, hogy a kereskedelmi szerződések tárgyalásánál is kövessék ezt az utat és a ha-

zai termelés érdekei hathatósan megvédesse nek a kormány által abban a tekintetben, hogy a vámtarifajavaslatban foglalt vámtételek — melyek a termelés megvédését célzó legkisebb mértéknek jelezhetők — a kereskedelmi szerződésekben is fönntartassanak.

A „Centralstelle“ ehez a következő megjegyzést fűzi: „A mezőgazdasági Tanács tehát mindkét javaslatot elfogadta, anélkül, hogy a „Centralstelle“ által mindkét irányban föllított követeléseket figyelembe vette volna. A mit ezennel határozottan kell konstatálnunk. A „Centralstelle“ mindazonáltal hajthatatlanul fog eredeti álláspontjánál megmaradni s a mezőgazdasági Tanácsot fogja érni a felelősség, ha a „Centralstelle“ törekvései ezentúl sikertelenek maradnak, miután a Tanács a mezőgazdasági érdekképviselet egységét bontotta meg votumával.“

Ránk nézve mindenesetre szintén érdekes az osztrák érdekképviselet egységének ezen megbomlása. Kétségtelen, hogy a „Centralstelle“ képviseli odaát az extrém agrárius irányzatot, míg a Tanács a hivatalos mérsékletet. A „Centralstelle“ különösen a velünk való kiegyezés ellen küzd és az új állategészségügyi megállapodásokat támadja — s ezért inkább ellenségünknek tekinthető; míg másfelől a vámtarifánál és a kereskedelmi szerződésekre vonatkozó álláspontja a magyar mezőgazdasági szempontjából is elfogadható, ebben szövetségesünk lehetne. Ezen tekintetből nagyon érdekes hát ránk nézve a két osztrák testület ellentétes állásfoglalása.

— **Tojás- és vajkivitelünk 1902 ben.** Fokról-fokra emelkedik kiviteli forgalmunk a gazdasági melléktermékekben. A kisember gazdasági háztartását az asszony szorgalma a tojás és vajtermékek ellátásában a lefolyt évben is öregbítette. Szembeállítjuk az eredményeket azon időszámítás szerint, melytől a *Darányi*-korszak vette kezdetét. E szerint bevételünk volt:

	1895.	1902.
Tojásért	17,478.216	34,095.494 K.
Tollért	9,611.250	8,568.770 „
Eleven és leölt szárnyasért	15,805.762	24,218.955 „

Összesen 42,895.228 65,883.219 K.
Az emelkedés e 7 év alatt tojásnál 100%, a szárnyasok kivitelénél 60%, míg a toll kivitelé 11%-al csökkent. A budapesti piac függetlenítése a bécsi alól tojásra nézve kiténik az alábbi szembeállításból. Kivitelünk:

	1901.	1902.
	métermázsa mm.	
Ausztriába	210.249	216.703 + 9.454
Németországba	157.140	183.920 + 26.780
Nagy-Britanniába	19.996	24.714 + 4.718

Míg tehát az évi emelkedés Ausztria felé 3%, Németországba 18%, Angliában pedig közel 24%. Közvetlen öszeköttetéseink a mérvadó fogyasztási piacokra örvedetes módon fejlődnek, míg a bécsi piac közvetítési része kiviteli forgalmunk közvetítésében hanyatlóban van, de még mindig fölötte jelentékeny.

A *tejtermékek* növekvő forgalmát az alábbi számok tüntetik fel. Kivitelünk volt:

Tej	1,960.110	4,105.164 K.
Vaj	622.404	9,080.552 „
Sajt	1,960.126	3,181.748 „

Összesen 4,542.640 16,367.464 K. + 11,824.824 korona.

Az emelkedés 280 százalék, tehát jóformán a tejszövetkezetek életbeléptetése óta vette kezdetét vajkiviteli forgalmunk és ezek billentették oly kedvezőre az elért eredményt.

— **Fölhívás.** Az Erdélyrészi Gazdasági Egyesület tisztelettel kéri jól tagjait, hogy az 1902. évről esetleg hátralékos és az 1903. évre szóló tagsági díjakat e hónap folyamán fizessék be a következő címre: „Erdélyrészi Gazdasági Egyesület pénztára, Kolozsvár, Erdélyi Bank.“

— **Gyümölcsértékesítés Ausztriában.** Attems gróf elnöklété mellett a napokban Bécs-

ben nagy szövetkezet jött létre gyümölcs vásárlása és eladása végett. Szervező bizottságot alakítottak, mely Attems grófból, az osztrák gyümölcsstermelők egyesületének elnökéből, dr. Lickniger Alajos, Skrbensky báró és Löschnig József tagokból áll. A társaságnak már majdnem teljesen kezében van a szükséges összeg. Raktárakat és fagyasztó helyiségeket fog létesíteni a gyümölcsök konserválására, továbbá nagy helyiségeket, melyekben az el nem adott gyümölcsöt megszáritják, kocsonyákká, befőttekké, italokká, stb. alakítják át. A szövetkezet programjába vette föl, hogy Ausztria és a külföld fontosabb piacaira képviselőket fog küldeni. Ime egy követendő példa.

— **Gazdák figyelmébe!** A közeledő idey beálltával van szerencsénk a t. c. gazdaközönség becses figyelmét felhívni, hogy lóhere és luczerna magvakat: lóheréből tisztán háromszéki, elsőrendű, luczernából is a legjobb minőségűeket arankamentesítve, ólomzárólva árusítunk. Ezen kívül foglalkozunk répamagvak eladásával, melyek ugyancsak az eredeti legjobb forrásokból származottak. A midőn becses megrendeléseiket kérjük, egyben tudatjuk, hogy kívánatra mintával szolgálunk és az árakat esetről-esetre tudatjuk — *Az Erdélyi Gazdasági Egylet védnöksége alatt álló Erdélyi Kereskedelmi Társaság,*

— **Uj magyar permetező.** Tulajdonképen egy régi, kipróbált, legjobb hírnévnek örvendő gép uj köntösben.

A „Magyar Mezőgazdák Szövetkezete“, melynek neve számos kipróbált szőlészeti ujdonsággal egybeferrt, 11 éven keresztül az eredeti franca Vermorel „Eclair“ permetezőt mint egyed elárusító hozta forgalomba az országban, ujabban a magyar ipar érdekében elhatározta, hogy ezeket a permetezőket az eredeti francia gépeknek úgy alak, minőség, mint munkaképesség tekintetében teljesen megfelelőleg idehaza fogja ezentúl a saját védjegye és a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezete Permetező“ elnevezése alatt gyártani és elárusítani.

Midőn nevezett szövetkezet igazgatóságának követésre méltó példáját szívesen hozzuk olvasóink tudomására, meg vagyunk győződve; hogy ezen permetezők, melyeknek szerkezete nem uj, hanem hajszálnyira meg egyez a Franciaországból importáltakkal, szőlősgazdáink körében még keresettebb gépek lesznek, mint az idegen gyártmányiak voltak, már azon egyszerű oknál fogva is, mivel olcsóbbak és a szövetkezet gyártmányáért szavatosságot vállal.

Rendkívül előnye a szövetkezet ezen újításának az is, hogy azon sok ezer darab „Eclair“ permetezőkhöz, melyek jelenleg használatban vannak, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete Permetező alkatrészeit minden aggodalom nélkül használni lehet, minthogy az eredeti franci „Eclair“ permetező alkatrészeivel teljesen azonosak.

— **A viághírű erfurti kerti magvak** beszerzésére legmélegebben ajánlhatjuk Radvaner magkereskedését Budapest V., Nádor-u. 8. sz., hol e magvak portó és vámmentesen kaphatók, ugyszintén mindennemű gazdasági vetőmagvak is.

Erdélyrészi piaci ár- és terméstudósítások.

(A beküldött különtudósítások nyomán összeállította: az Erdélyi Kereskedelmi Társaság.)

Kolozsvár, (febr. 26.) *Gabonaárak:* buza I. r. q. 15'60 k., II. r. q. 14 k. 40 f., rozs I. r. q. 12 k., II. r. q. 11 k. 20 f., tengeri I. r. q. 12 k. 80 f., II. r. q. 12 k. 40 f., zab I. r. q. 10 k. 80 f., II. r. q. 10 k. 40 f. *Hüvelycsek főzelékek stb:* rizs kg. 34 f., gyöngykása kg. 36 f., borsó kg. 38 f., lenese kg. 46 f., paszuly kg. 20 f., köles kg. 30 f., burgonya hl. 9 k. 30 flér, bors kg. 2 k., hagyma kg. 22 f., foghagyma kg. 32 f. *Takaromány és atom:* széna I. r. q. 6 k. 80 f., II. r. q. 5 k. 90 f., zsupszalma q. 4 k. 60 f.

Vetőmagvak. (Mauthner Ödön tudósítása.)
Vöröshermag. (Lóhermag.) A piac helyzete hirtelen megváltozott, amennyiben a gazdák kissé tartzkodó álláspontjukat elhagyva, oly nagy mérvben érdeklődtek tiszta magyar áru iránt, hogy a lefolyt héten már igen nagy mennyiségek keltek el. E nagy fogyasztást még előmozdította azon körülmény is, hogy a beállott kedvező időjárás következtében a gazdák már megkezdték tavaszi munkálataikat.

Lucernamag. A fogyasztók napról-napra jobban keresik e magféléket, minek következtében az árak megszilárdultak és általános azon nézet, hogy majd ha beáll a legnagyobb szükséglet, t. i. március második felében és áprilisban, az árak emelkedni fognak.

Takarmányrépamag. Nem ismételtetjük elég gyakran, hogy az idén rendkívül elővigyázónak kell lenni a takarmányrépamag szükséglet fedezésénél, mert a megérés idejében beállott kedvezőtlen időjárás következtében, főleg a túlságos nedvesség és korai fagyok által az összes répamagfélék, de különösen az eckendorff faj csiraképessége igen szenvedett. Az impregnált répamag nemcsak hogy átlag 85%—95% csiraképességgel bír, de mint általában ismeretes, korábban kel ki, mint a nem impregnált. **Bükkönymag.** E héten élénkebb volt a kínálat és valószínű, hogy ha nem lesz nagyobb kivitelünk, az árak csökkenni fognak.

**Feljegyzések nyersáruért 50 kg.-ként Buda-
 pesten:** Lóhermag . . . 70—78 kor.
 Lucerna . . . 55—62 »
 Muhar . . . 9¹/₂—10¹/₂ »
 Baltacim . . . 12¹/₂—14¹/₂ »
 Bükköny . . . 7—7¹/₂ »

AZ
ADRIAI
 BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT

alapított 1838-ik évt. en.

Vagyonbiztonsági tőkéje 116 millió korona.

A magyarországi igazgatóság intézője:

Br. PODMANICZKY FRIGYES.

E társulat, mely 65 éves fennállása óta 470 millió koronát fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett; **tűz- és robbanási-, valamint jégokozta károk** ellen, továbbá az **emberek életére, halál és elérési, valamint kiházasítási** esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség
 Kolozsvárt:

Szekula Ákos
 vezérfelügyelő. (250.)

NÉPBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KOLOSZVÁRTT

Deák Ferenc-utca (ezelőtt: Belközép-utca) 37. sz. alatt
 (Korbuly-ház) olcsó jelzálog és váltókölcsonöket nyújt és
BETÉTRE 5 SZÁZALÉK KAMATOT AD.

Magyar Jelzálog-Hitelbank

Képviselősege Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alaptőkéje 40 millió korona.

4%-os és 4¹/₂%-os

Záloglevélkölcsonöket

nyújt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 4-95 százalék,

nagyobb városokban fekvő házakra 42¹/₂ évi törlesztéssel 5-25 százaléknyi évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4¹/₂%-os záloglevélkölcsonöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-35 százalék és nagyobb városokban fekvő házakra 42¹/₂ évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet bizalmi férfiai adnak véleményyt. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4¹/₂%-os záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyereségekötvények

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Felölös szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segédszerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

Röck István, Budapest

I. BUDAFOKI-ÚT,

gőzgép-, gőzkazángyár, vas- és ércöntöde.

KÉSZIT

GŐZGÉPEKET: fekvőket és állókat minden nagyságban, magasnyomású, compound és triplexpanziós elrendeléssel; mint különlegességet szab. Röck-féle szelepes vezényművel és gyorsanjáró gőzgépeket dynamogépek hajtására; hajógépeket.

LOKOMOBILOKAT: kihúzható forr- és fűtőcsöves kazánal.

GŐZKAZÁNOKAT: forralós-, sima- és hullámlemez fűtőcsövekkel; mint különlegességet: szabadalmazott Bánó-féle biztonsági vízcsöves kazánokat.

SZIVATTYUGÉPEKET: Worthington és más rendszerek.

VIZMŰTELEPEKET és csatornázásokat.

GŐZMALOM berendezéseket a legújabb kivitelben.

TÉGLAGYÁRI BERENDEZÉSEKET.

TELJES HŰTŐTELEPEKET ÉS JÉG-

GYÁRAKAT szabadalm. ammoniák rendszer szerint.

OLAJMALMI és olajgyártási berendezéseket.

HYDRAULIKUS SAJTÓKAT különböző ezélokra.

BORSAJTÓKAT, emeltyüs, — hidraulikus — vagy motorikus üzemmél.

RÖCK ISTVÁN gép-kazángyára, vas- és ércöntödeje **BUDAPEST.**

1026

Vetésre alkalmas kitünő burgonyafajták, u. m.:

Hortensia,

Professor Maerker,

1020.

Márki hagyma

métermázsánként 5 koronájával megrendelhetők

Haas Ignác királytelki bérgazdaságaiból.

Megrendelések **Nyiregyháza**ra czimzendők.

Ugyanott eladó 40 darab egy, két, és három éves, angol husfajta

HAMPSHIRE TENYÉSZKOS,

kiváló testnagyságu, darabonként 100—150 koronájával.

Gazdasági magvak, világhírű erfurti kerti magvak

legjutányosabban kaphatók

Radvaner magkereskedésében

Budapest, V., Nádor-u. 8. sz.

Tessék árjegyzéket kérni.

1017.

VALÓ-

di francia különlegességek (gümmi és halhólyag, ugy-szintén összes női övszerek) F. Berguand fils leghírneve-sebb párisi gyárostól legelőnyösebben beszerezhetők

POLGÁR SÁNDOR-nál

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körút 50. sz.

Reszletes képes árjegyzék ingyen.

Ezen hirdetés beküldése esetén 15% engedmény. Kivágatott az „Erdélyi Gazda”-ból. 1028.

Bátori Jenő Szabadka

Kossuth-utca 19. sz.

műszaki-szerszám-, malomszerek- és gazdasági gépek raktára. Sürgőnyozim Bátori. Telefon 166. sz. Kúhne E. mosoni gazd. gépgyár képviselője és bizományi raktára.

Eladó gépek:

Egy 4 éves 4 lóerejű Umráth gyártmányú cséplő készlet.
Egy 12 lóerejű Ranson Locomobil gyárilag javítva.
Egy 8 lóerejű Bowerbei Locomobil.
Egy Friedländer szalma kazalozógép.
Egy eredeti Pernolet Trieur.

Egy Schuttleworth Schmidt rendszerű szorva vetőgép.
Egy egyjártú 36" francia kövel malomjártat fogaskerékrendszer majdnem új.
Egy két lóerejű non plus ultra motor gőzerőre.
Továbbá keresek megvételre egy esztergapatot, 3 vagy 4 méter hosszú, veszek cserébe használt cséplőgépeket. 1016.

Kifogástalanságért teljes anyagi felelősség!!

Alulírott nál a következő, minden tekintetben kifogástalan **vevők kerülnek eladásra:**

I. rendű fásajtványok

(mohásak).

Mézesfehér, **Olasz-Rizling**, Hárslevelű, **Leányka**, Mustos fehér, Muscat blanc d'Espagne, Princes, fekete muskotály, Passatutti, Tokaji piros saszla, Viktoria, Kalábriai, ára ezrenként **110 forint**.

II. rendű fásajtványok.

Furmint, **Olasz-Rizling**, **Leányka** olyan minőségben, hogy az eddigi tapasztalat szerint 95% biztosan megered, ezre **50—55 forint**.

Zöldejtványok.

Erdei, Mézesfehér, Ezerjő, Ol.-Rizling, fehér és piros Saszlák, „Óriás“ csemege **45—55 forint**.
Fentiekből kitűnő összeállítású „Vegyes“ faj ezre **45 frt**.

Gyökeres 2 éves európai

(50,000 drb.) Szerémi zöld, Bakator, Olasz-Rizling (3 éves is), Ezerjő, Oporto, Kövidinka, Kadarka ezre **11 frt**.

Sima európaiak

(Őszi szedés.) Slankamenka, Mézes fehér, Kövidinka, Olasz-Rizling, ezre **4 forint**.

Tóth Sándor uradalmi szőlőintéző,

ABA-SAÁR, táviró Gyöngyös, Hevesm.
1018.

Haszonbéri hirdetés.

A kolozsvári ev. ref. collegium tulajdonát képező mező-záhi (Torda-Aranyosvárm.) birtokok közül a „Bozsor“ nevű 1903. április 1-től kezdve, több évre haszonbérbe adandó.

A vasút mentében fekvő első minőségű mezőszéki tagosított 750 holdas birtokban van: szántó 370, legelő 270, kaszáló 40, tanyai belsőség 12, szőlő 4, nádas 50 hold.

A birtok tanyai gazdasága fel van szerelve gazdasági épületekkel és pedig 4 szép szobából, konyhából, kamarából, pinczéből álló lakással, az ispán részére külön lakással, 3 új épülettel s több kisebb házzal a cselédség számára; van 70 ökorre való istálló, 3 nagy tengeri kas, 2 gabonás, 1 lóistálló. A legelőn, melynél szebb és jobb az egész mezőszégen nincs, kellő számú kút van, s pásztorház van rajta. A szőlő gondosan kezelt, vinczellérházzal el van látva.

A birtok a maros-ludas—besztercei h. é. vasút mellett fekszik, magán a tanyán van a „Bozsor“ nevű őrház, mely a vonatok feltételes megállóhelye. A mező-méhesi vasút állomást a tanyával 2 klm. hosszú jó megyei út köti össze. A birtok marhatenyésztés céljaira helyzeténél és körülményeinél fogva kiválóan alkalmas. A birtokba van őszi vetés, melyet az új haszonbérlet átvehet, úgy szintén széna is van annyi, mennyi a legeltetés megkezdéséig szükséges.

A birtokra vonatkozó mindenféle felvilágosítással szolgál a kolozsvári ev. ref. collegium gazdasági felügyelője

Szathmári Ákos,
Kolozsvár, farkas-u. 14.

1019.

Kolozsmonostori vetőmag-vizsgáló állomás által

ólomzárolt

lóhere és luczernamag

előnyös áron eladó 50 kilótól fölfelé

Tudakozódní:

Hitelbank Áruaktárnál Kolozsvár,
Pályaudvar.

1009.

Két darab keveset használt

Kühne-féle 3-20 méter széles
szórvavető gép
olesón eladó

S Z E D I N K A uradalomban
u. p. Ladámos. 1005

Mélt. br. Bornemissza Elemér
ur hadrévi gazdaságában eladó:

alesuthi és prairie királynője **tengeri,**
tavaszi bükköny¹⁰⁰⁶
és „Hanna“ árpa-vetőmag.

Közelebbi értesítéssel szívesen szolgál:

NEMÉNYI JÓZSEF intéző
Hadrév, u. p. Gerend.

A beérkezett válaszok folytatása.

(Lásd hirdetésem az „Erdélyi Gazda”, 8-ik számában.)

Fger, 1903. II-12.

Tek HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Van szerencsém szives tudomására adni, hogy a mult évben *öntől* rendelt heremagvakal bevetett területek ez időszerint arankamentesek s remélem, hogy az aranka ezután sem fog pta.-szárbeői gazdaságomban fellépni.

Teljes tisztelettel
Buchaiter Bernát, földbirtokos.

Vámos-Oroszi, 1903 II-11.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Az *öntől* már több ízben hozott lóheres és luczernamagokkal nagyon megvagyok elégedve, mivel aranka fellépését sehol sem vettem észre.

Tisztelettel
Luby Gyula.

Zákányi Bérnökség, Zákány, 1903. II-13.

Tek. HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Folyó hó 10-én kelt b. levelére válaszolva, tavaly *öntől* hozott lóheremaggal bevetett tábláim arankafoltoktól ment maradtak.

Tisztelettel
Deutsch Samu.

Nagy-Korpád, 1903. II-14.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

F. hó 12-én kelt b. levelére válaszolva van szerencsém szives tudomására adni, hogy az *öntől* vásárolt arankamentes heremaggal bevetett föld arankafoltoktól teljesen ment maradt.

Kiváló tisztelettel
Krauss Fülöp földbirtokos.

Budapest, 1903. febr. 14.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

E hó 12-ről kelt becses levelére van szerencsém önnek válaszul adni, hogy az *öntől* vásárolt heremag kifogásolhatlan és nálam eddig arankafoltok nem mutatkoztak.

Kiváló tisztelettel
Horváth Antal.

Dénesmajor, 1903. febr. 15.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest,

Folyó hó 10-iki megkeresésére válaszolva tudathatom, hogy az *öntől* vásárolt luczernamaggal bevetett területen ősszel még nem mutatkozott aranka, hogy most a tavasszal nem lesz-e látható, azt természetesen ma még kijelenteni nem lehet.

Tisztelettel
Vadász Isidor.

Gyömrő, 1903. febr. 15.

Tek. HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

A küldötti heremaggal bevetett föld arankamentes maradt.

Tisztelettel
Háry László.

Zámoly, 1903. febr. 16.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Becsés felszólítására van szerencsém szives tudomására hozni, hogy az *ön* raktárából mult évben vásárolt heremagvak kítűnően keltek; a veteményben ez ideig arankafoltokat nem észleltem.

Kiváló tisztelettel
Vogl Sándor.

Felső-Páhok, 1903. febr. 15.

T. HALDEK magnagykereskedésének
Budapest.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni, hogy a mult évben *öntől* hozott lóheremag nálunk igen jól díszlett és teljesen arankamentes volt, miért is, ha a mult évi árák szerint kaphatnánk, ez évben is hozatnánk körülbelül 1 mázsát. Erre nézve szives értesítését kérve, maradtam tisztelettel

László József, községi bíró.

Gyöngyös, 1903 febr. 16.

T. cz. HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

B, levelére válaszolva tisztelettel tudatjuk, hogy az *öntől* vásárolt heremaggal bevetett táblák teljesen arankamentesek maradtak.

Szokott tisztelettel
Deutsch Özevgye és Fia
nagyrhédei gazdasága.

Borsod-Mező-Keresztes, 1903. febr. 17.

Tek. HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Válaszolva b. megkeresésére, értesitem, hogy a herevetésemben aranka nem mutatkozik.

Tisztelettel
Frank Alajos.

Kunfy Adolf Kaposvár, 1903. febr. 16.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ magnagykereskedő urnak
Budapest.

Készséggel igazolom, hogy az *Uraságodtól* a mult 1902-ik évben beszerzett heremagvak egészségesnek és tisztának bizonyultak, mert hereföldemen ez ideig a legkisebb arankafolt nem mutatkozik.

Szivesen felkeresem ezentul is megrendeléseimmel és vagyok teljes tisztelettel
Kunfy Adolf.

Német Ellemér, 1903. II/15.

HALDEK magkereskedése
Budapest.

F. é. febr. 11-én kelt megkeresésére értesitem, hogy tavaly *Öntől* rendelt arankamentes lóherét egy tíz holdas táblába elvettem, az szépen fejlődött s ez ideig arankamentes is maradt.

Tisztelettel
ifj. Bobor Gyula, földbirtokos.

Hencz László urad. bérló S.-Karád, 1903. II/15.

Tek. HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Mult évben 500 kiló arankamentes lóheremagot rendeltem b. címűtől és ezt 2 táblába vetettem el Kühne-féle szórva vetőgéppel.

Mindkét tábla előző évben friss trágyát kapott és abba kapás tengeri és részben répa termeltetett, egyik tábla kissé homokos agyag, másik pedig elég erős agyagtalaj.

A lóhere árpával lett vetve, az árpa megérve arattatott le és elég jó termést adott, de már ennek aratásánál láttam, hogy a lóhere az egyik táblán, még pedig a homokos agyag táblán tele van arankafoltokkal, míg ellenben a másik tábla teljesen arankamentes volt és ezt mint tarló lóherét meg is hagytam érni és november hóban le is arattam a lóherét és igen szép magot kaptam utána, igaz, hogy nem sokat fizetett.

Már most ezek után hogyan lehet véleményyt adni, hogy mi volt az ok? erre válaszolni nem tudok.

Megjegyzem még azt is, hogy a jelzett két tábla föld egyike mellett sem volt az előző évben lóhere és hogy megelőzőleg 4 évvel ugyanezen táblán szintén lóherét termeltek.

Kiváló tisztelettel
Hencz László.

Balaton-Földvár fürdőtelep. Köröshegyi uradalom. Bérgazdaság Balaton-Földvár. Bem Gyula fürdő-, szálloda- és jószágbérlo.

Balaton-Földvár, 1903. február 15.

Tek. HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Van szerencsém becses tudomására hozni, hogy az *öntől* vásárolt heremag arankamentes és ez ideig nem volt található arankafolt.

Kiváló tisztelettel
Bem Gyula.

Ádámos, 1903. febr. 17.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Tisztelettel tudomására hozom, hogy az adámosi unitárius egyházközség részére mult évben *önnél* rendelt heremag teljesen arankamentesnek bizonyult. Legfőbb oka ennek a mag tisztasága, a talaj megfelelő minősége és részben az időjárásban keresendő. Tisztelettel

Molnár József,
unitárius lelkész.

Tót-Szerdahely, 1903. febr. 17.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

A mult évben hoztam lóhere- és luczernamagot a tekintetes *Ürtől*, de nagyon megvagyok vele elégedve, társaimmal együtt azt igen szépen köszönöm.

Tisztelettel
Zsigulics Márton,
községi bíró.

Gyulaj, 1903. febr. 16.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Értesitem Önt, hogy mult évben Polacsek Fülöp és Fia urak útján *öntől* szállított *tíz mm. lóhere* kifogástalanul sikerült, buzára vetve, még az ősszel igen bő termést adott és abban egy szál aranka sehol sincsen.

Szerény nézetem szerint arankát ugy lehet kiirtani, ha a foltot szalmával jó földig kitétik és aztán jól felásózni és nyáron át azon foltokat egyszer-kétszer felkapálni kell.

Teljes tisztelettel
Schwartz Károly és Albert.

Ó-Becse, 1903. febr. 16.

Tekintetes HALDEK IGNÁCZ urnak
Budapest.

Folyó hó 10-éről keltezett nagybecsült levele birtokában, sietek arra válaszolni és pedig csak ma, mert 8 nap óta el valék utazva hazulról 1901-1902. évek tavaszán *Uraságodtól* hozott magyar luczernamagot saját kezűleg (kézzel) én magam elvettem 1600 négyszögöles holdakba 10 kg Persze kétszer vetve hosszában és keresztül védnövény nélkül és a bevetett területet még ugyanazon évben 2-szer megkaszáltatván zöld takarmányul, de 1901. évi tavaszi vetést, 1902. évben 5-szer kaszáltattam, de hála az égnek arankafoltoktól a tél beálltaig mentek maradtak luczernásaim.

Arankamentes lóhere és luczernamagok, valamintefajtisztaságától és elvetésétől teszem függővé leginkább az arankamentes heréseket, de legtöbbször szél által, madarak által és istálló-trágyával történik az arankamagnak tova-hurcolása, melyek védekezése nagyon nehézkes, mindennek dacára többféleképpen történik, ha mindjárt fellépésekor védekezni tud és akar a gazda, láttam már oly buzatarlókon is arankafoltokat, ahová soha lóhere, sem luczerna nem volt vetve.

Teljes tisztelettel
Pillischer Manó,
földbirtokos.

Szám: 11—1903.

g. e.

Pályázati hirdetés.

A marostordavármegyei gazdasági egyesületnél lemondás folytán megürült s a székelly kormánybiztosság támogatásával újra szervezett titkári állásra ezennel pályázatot hirdetünk.

Ezen állás javadalmazása 2800 korona törzsfizetés, 600 korona fuvarátalánnyal és 400 korona lak- és irodabér illetményből áll.

Hivatalos kötelemét az Egyesület alapszabályában körülírt titkári és pénztárnoki teendők teljesítése képezi.

Fuvarátalányából az egyesület érdekében szükségessé váló összes kiszállításokat köteles teljesíteni.

A 400 korona lakbérilletményben az irodabér és iroda átalány is bennfoglaltatik.

Székhely: Maros-Vásárhely.

Felhívjuk mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy gazdasági oklevéllel, születési és erkölcsi bizonyítvánnyal, eddigi szolgálatukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket folyó 1903. márczius hó 31-ig bezárólag Erődy Sándor ideiglenes egyl. titkárhoz Maros-Vásárhelyre nyújtsák be, mert a később érkezett kérvények figyelembe véteteni nem fognak.

1015.

Maros-Vásárhelyt, 1903. évi február hó 20-án.

A Marostordavármegyei Gazdasági Egyesülettől.

Erődy Sándor s. k.
ideigl. titkár.

Deésy Zoltán s. k.
igazgató elnök.

„Grand Prix“ (a legnagyobb kitüntetés)
a párisi világkiállításon.

Alfa Separator R. J.

Iroda és gyár: Budapest, VI., Lomb-utca 11.

Tejgazdasági Gépgyár.

Szállít tejgazdasági eszközöket és gépeket!
Jehenezetek, tejgazdasági telepek, tejszövetke-
zetek berendezése!

Mindig friss sajtoltó por és folyékony oltó!

Több mint 560 első díj!!!

Évi gyártás kb. 60,000 Alfa-Laval separator.

Árjegyzékkel, költségvetéssel, utbaigazítással
készséggel szolgálunk.

(973.)

Már 25 éve küldöm szét az 1900. évi párisi világkiállításon **Grand Prix**-vel kitüntetett **Eredeti Hanna** **Vető árpámat.**

Czimem: (968.)

Vodicka F. földbirtokos
Smrztitz, (Hanna)
Morvaország.

 Minták ingyen és bérmentve.

 Kurcz és tyúk

Photozinkografiai műintézete készíti a legjobb **Glichét** mindennemű nyomtatványhoz

Budapest, VIII. Szentkirályi-utca-13 (955.)

4 törzs
Plymouth
Rock
tyúk

eladó.
áruk 50 korona.

Cim a kiadóhivatalban.

(y)

Simmenthali
üszök

megvételre kerestetnek (12—15 db.)

Levélbeli ajánlatok a kiadóhivatalhoz kéretnek.

(z)